

1 pav. Šurfas 2 iš ŠR. S. Rutkovskio nuotr.

Fig. 1. Test pit 2, as seen from the NE.

2 pav. Šurfe 2 aptikti radiniai. A. Vutkinos nuotr.

Fig. 2. Finds discovered in test pit 2.

70 cm storio šviesiai pilkos spalvos molis. 1,5–1,7 m gylyje atidengtas rausvo molio sluoksnis su vidutinio ir smulkaus dydžio akmenimis (krosnies liekanos?). Nuspręsta akmenų nenurinkinėti, o gilintis šurfo ŠR kampe, kur jų nebuvo (1 pav.). Čia po moliu pasiektas tamsiai pilkos spalvos gruntas su gausiais radiniais. Pastarajame sluoksnyje rasta XVI–XVII a. buitinės keramikos, būdingos Vilniaus senamiesčio kultūriniams sluoksniams. Be to, kartu surasta XVII a. žaliai glazūruotų plokštinių frontalių (sieninių), karnizinių bei frizinių koklių fragmentų, du sveiki XVII a. II pusės friziniai kokliai, dengti žalia glazūra bei puošti vynuogių kekėmis (2 pav.); du sveiki XVII a. I pusės friziniai kokliai, dengti žalia glazūra ir puošti dvigalviu ereliu bei liūtu (2 pav.); XVI a. dubeninių koklių fragmentų. Pasiekus 2,4–2,5 m gylį, dėl galimos šurfo sienelių griūties nuspręsta toliau nesigilinti. Visi tyrimų metu rasti radiniai perduoti LNM.

The 2016 Investigations at Polocko St. 26

In 2016, a field evaluation (7 test pits totalling 23 m^2) was conducted on the plot at Polocko St. 26, Vilnius, during which a reddish clay layer with small–medium-sized stones (the remains of a stove?) (Fig.1) was unearthed at a depth of 2 1.5–1.7 m in a test pit in the SW corner of the plot. In excavating beside the stones, dark grey soil with 16th–17th-century structural ceramic and household pottery finds (Fig. 2) was reached under them. The excavation stopped after reaching a depth of 2.4–2.5 m.

Donatas Zubrickas

Trakų gatvės 1 žvalgomieji tyrimai 2016 m.

2016 m. Vilniaus senamiesčio (UK16073) teritorijoje, aplinkui Juozapo Tiškevičiaus rūmų 3 pastato (UK 34763), Trakų g. 1, vidinio kiemo pamatus suprojektuotos naujos nuogrindos vietoje buvo atlikti žvalgomieji tyrimai. Jų metu iki projektinio 2 m gylio ištirti 5 2x1 m dydžio šurfai, ištirtas 10 m^2 plotas. Sklypas patenka į vietovę, kuri kadaise vadinta „Smėlyne“. Minima, jog šioje miesto dalyje būta pylimo. XVI a. pradžioje (tarp 1503–1522 m.) miesto

centrinė dalis buvo apjuosta mūrine gynybine siena su vartais. Taigi tiriamas sklypas pateko į vidinę gynybinės sienos pusės vietą. XVI–XVII a. I pusėje gynybinės sienos vidiniame perimetre būta 5–6 m pločio pravažiavimo kelio. Vėlyvesni duomenys apie šioje vietoje buvusius rūmus nėra labai išsamūs. Istoriniuose šaltiniuose minima, jog teritorijoje prie Trakų gatvės XVII–XVIII a. būta amatininkų namų, pačiame sklype – odos išdirbėjų – baltušninkų cecho namas (S. Samuolienė) (*VAA*, f. 1019, ap. 11, b. 6762). Minima, jog 1715 m. cecho namą įsigijo Jonas Pensas. Akte teigiama, jog visiškai sugriuvęs namas yra prie Trakų vartų. Savininkas jį atstatė. 1737 m. namas vadinosi Aleksandro rūmais. Nuo 1775 m. pastatą valdė Karpių giminė.

2013 m. R. Žukovskis Trakų g. 1 / Pylimo g. 26 pastato vidiniame kieme žvalgė dvi kampu susikertančias tranšėjas (30 m^2). Nustatyta, jog kultūrinių sluoksnių storis vietoje yra apie 3 m (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 521, nr. 399).

2016 m. tyrimų metu surastas ir inventorintas 41 radinys. Prie rūmų 3 korpuso tirtuose šurfuose 1–3 po paviršinėmis plytelių, po jomis esančiais niveliaciniais smėlio sluoksniais rastas 85–100 cm storio maišytas XIX–XX a. sluoksnis su to laikotarpio radiniais. ***Šurfe 1***, 1,2 m gylyje po šiais sluoksniais rastas 1,2x1 m dydžio, iki 80 cm aukščio XVIII a. I puse datuojamas sienos fragmentas. Jis sumūrytas iš 28x14,5x7 cm dydžio plytų, tarpusavyje surištų renesansiniu grandiniu būdu. Rišamoji medžiaga – kalkių ir smėlio skiedinys. Fragmentas įkastas į šiame gylyje atidengtą 60–65 cm storio XVII a. datuojamą kultūrinio sluoksnio horizontą, kurį savo ruožtu sudaro tarpusavyje besikaitaliojantys 15–20 cm storio molingo, smėlingo juodžemio sluoksneliai. Sluoksnyje surasta XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios datuojamų radinių: plokštinio koklio šukė bei plokštinės čerpės fragmentas. Po šiuo sluoksniu šurfe pasiektas įžemis. Galbūt minėtąjį pamatų fragmentą galima sieti su istoriniuose šaltiniuose minimu šioje vietoje XVIII a. pradžioje statytu pastatu.

Šurfe 2, 1,35–1,5 m gylyje nuo žemės paviršiaus, po paviršinių plytelių danga bei 90 cm storio permaišytais XIX–XX a. sluoksniais rastas prie korpuso pamatų prigludęs lietaus nuogrindos fragmentas, nuolaidėjantis ŠR, R kryptimis. Jį sudaro vidutinio 15x10x10 cm dydžio ovalūs lauko rieduliai. Nuogrindos fragmentas datuojamas XIX a. I puse. Po fragmentu rastas iki 50 cm storio juodžemio sluoksnis su XVII–XVIII a. radiniais. Sluoksnyje surasta 12 to laikotarpio radinių – daugiausia keramikos.

Šurfe 3, 1 m gylyje nuo žemės paviršiaus po analogiškais kaip ankstesniame šurfe sluoksniais rastas 1,2x1 m dydžio pamatų fragmentas (dalis jo apardyta vedant komunikacijas į minėtąjį rūmų korpusą). Jį sudaro stambūs nuo 30x30x20 iki 50x45x40 cm dydžio lauko rieduliai, tarpusavyje surišti kalkiniu skiediniu, sudėti mažiausiai 2 eilėmis. Dėl tyrimų apimčių bei radinių stokos sienos fragmentas lieka nedatuotas.

Kiek kitokia situacija fiksuota prie rūmų 4 korpuso tirtuose šurfuose 4, 5. ***Šurfe 4*** po 20 cm storio asfalto danga bei po juo esančiu XX a. vidurio grindiniu rastas XX a. vidurio birus iki 1,4 m storio statybinių griuvenų sluoksnis, susiformavęs šioje vietoje kasant komunikacijas. Jame pasitaikė ir XIX a. I pusės gelsvų 26,7x13,3x6,7 cm dydžio plytų ir jų nuolaužų bei XVI–XIX a. radinių.

Šurfe 5 po paviršiniu asfaltu, to paties laikotarpio grindiniu rastas iki 45 cm storio statybinių griuvenų sluoksnis. Po juo 80 cm gylyje nuo žemės paviršiaus rastas iki 1,1 m storio juodžemio sluoksnis su 19 XVII–XIX a. radinių – daugiausia keramikos šukėmis, bei ankstyvesniu XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios

plokštinio koklio fragmentu. Po juo 1,7–1,75 m gylyje nuo žemės paviršiaus dalyje šurfo rastas iki 25 cm storio smėlingo juodžemio sluoksnelis be jokių datuojančių radinių. Tyrimų metu aptikti radiniai perduoti LNM.

The 2016 Field Evaluation at Trakų St. 1

In 2016, an evaluation (five 2 x 1 m test pits totalling 10 m^2 and excavated down to the planned depth of 2 m) was conducted at the site of new planned apron around the inner courtyard foundation of Juozapas Tiškevičius Palace building 3 at Trakų St. 1, Vilnius. 41 finds were discovered and catalogued. In test pits 1 and 3, fragments of former 18th-century masonry buildings were found. In test pit 2, an early 19th-century apron was discovered under this layer, followed by a 17th–18th-century layer. In test pit 5, this layer was up to 1.1 m thick. And under it, an undated sandy humus layer up to 25 cm thick was found in this test pit.

Robertas Žukovskis

Pylimo gatvė 47 / Gėlių gatvė 2

2017 m. Vilniuje, Pylimo g. 47 / Gėlių g. 2 pastato vidiniame kieme, būsimų rūsio patalpų vietoje atlikti žvalgomieji ir detalieji tyrimai. Pastatas yra senamiesčio 81 kvartale, kuris formavosi už miesto gynybinės sienos bei Rūdninkų vartų. Kvartalą riboja Gėlių, Pylimo Sodų gatvės. Čia ėjo svarbus kelias į Krokuvą per Rūdninkus. Pati Pylimo gatvė formavosi palei gynybinę sieną. Ji yra seniausia kvartalą ribojanti gatvė. XVII a. pastačius Šv. Stepono bažnyčią, atsirado ir gatvelės, vedančios į ją. Tokios buvo ir dabartinės Gėlių ir Sodų gatvės. 1245 posesijoje, kuri užėmė beveik visą kvartalą, XVII–XVIII a. stovėjo medinis dvarelis, o už jo driekėsi daržai. Per 1794 m. sukilimą daugelis medinių statinių sudegė. XIX–XX a. kvartalas apstatytas mūriniais statiniais.

Pirmiausia pastato vidiniame kieme atlikti žvalgomieji tyrimai, jų metu iškasti du 2x2 m dydžio šurfai (8 m^2 plotas) (K. Barodičienė). Fiksuotas 2,5–2,8 m storio kultūrinis sluoksnis. Nustatyta, kad viršutiniai kultūrinio sluoksnio horizontai dalinai suardyti tiesiant požemines komunikacijas. Apatiniuose kultūrinio sluoksnio horizontuose aptikta XVI–XVII a. datuojamų archeologinių radinių.

Vėliau vidiniame pastato kieme detaliai tirtas 94 m^2 plotas. Tyrimų plotą iš V, Š ir R pusių riboja mūriniai 3 aukštų pastatai. Tyrimų pradžioje iki 1,5–1,8 m gylio mechanizuotai nukastas viršutinis sujauktas tamsiai pilkos žemės, statybinių griuvenų, lauko riedulių sluoksnis. Jame aptikta pavienių XVII–XIX a. archeologinių radinių: stiklinių indų ir geležinių dirbinių fragmentų, buitinės keramikos, plokštinių ir dubeninių koklių šukių. Ploto ŠR kampe 0,56–1,2 m gylyje atkastas mūrinis žemėmis ir statybinėmis griuvenomis užverstas nuotekų šulinys ar surinktuvas (1 pav.). Netaisyklingo stačiakampio formos šulinys (5x4,3 m) mūrytas iš 25,5x12,5x7 cm dydžio plytų. Išlikusių sienų storis – 50–55 cm, aukštis – 2,05 m. Šulinio vidinė pusė ir plytų grindys padengtos tinko ir cemento sluoksniu. Virš grindų aptiktas iki 50 cm storio dumblo sluoksnis. Jame rasta stiklinių indų ir jų fragmentų, fajansinių ir žiestų molinių keramikos šukių, dubeninio koklio sienelės fragmentas. Šulinys datuojamas XX a. I puse.

Nukasus viršutinį 1,5–1,8 m storio žemių sluoksnį, siekiant sutvirtinti perkasos R sienelę, sugręžti betoniniai poliai. Giliau kasta rankiniu būdu. Iki 2,2–2,3 m gylio kastas tamsiai pilkos žemės su statybinėmis griuvenomis ir lauko